

Modul: Grundläggande litteracitet för nyanlända elever
Del 1: Grundläggande litteracitet för nyanlända ungdomar

Textning av ljudfil: Resursmodellen

Qarin Franker, Göteborgs universitet

Anna Winlund, Göteborgs universitet

Speaker: Den här ljudfilen är framtagen av Göteborgs universitet inom ramen för Skolverkets fortbildningsinsats Läslýftet. Ljudfilen är en del av modulen Grundläggande litteracitet för nyanlända ungdomar och är gjord i augusti 2016.

Anna: Välkommen till den del som inleder modulen *Grundläggande litteracitet för nyanlända ungdomar*. Jag heter Anna Winlund och är doktorand i svenska som andraspråk och är en av skribenterna i den här modulen. Jag sitter här med Qarin Franker.

Qarin: Ja, och jag är lektor i svenska som andraspråk här på Göteborgs universitet och vetenskapligt ansvarig för modulen.

Anna: Och du har ju också skrivit den här första delen. Vi ska nu i samtalet fokusera på den modell för litteracitet som presenteras i artikeln i del 1 och som används i de följande delarna. I den här modulen så kallar vi modellen för resursmodellen och jag tänkte att du, Qarin, skulle berätta lite om den.

Qarin: Ja den här resursmodellen presenterades först i början på nittio-talet av två australiensiska språkforskare, Luke och Freebody. De ville med den här modellen föra samman fyra olika forskningsfält som hade olika fokus på litteracitet. Ett av fälten sysslade mycket med avkodning och hade fokus på språkets yttre form och på skriften. Ett annat fokuserade mer på det betydelseskapande i mötet med texter och hade fokus på hur man skapade meningsfullhet i texter genom syntaktiska och semantiska processer. Det tredje fältet fokuserade på texters funktion i samhället. Vad finns det för olika typer av texter? Hur fungerar de och varför ser de ut som de gör? Det fjärde fältet är det man brukar kalla *critical literacy* och har fokus på det ifrågasättande och har ett analytiskt förhållningssätt till texter.

Anna: Så i modellen sammanför Luke och Freebody de fyra dimensionerna och kallar dem för praktiker. Men vad innebär en praktik?

Qarin: Ja, de talar om praktiker som till exempel avkodningspraktik eller textanvändningspraktik och det är för att de menar att man kan inte se litteracitet eller läsande och skrivande som någonting isolerat utan någonting som alltid är fäst i ett socialt sammanhang. Det handlar om användning. Läsning och skrivning finns inte utan den här användningen, det är det viktiga. Det är alltid en praktik och inte något isolerat, autonomt.

Anna: Men hur tycker du att lärarna ska kunna använda resursmodellen?

Qarin: Det vi tycker är att de fyra olika forskningsfälten, resurserna ifrån de olika forskningsfälten, dessa kan lärarna ha som styrka i sitt arbete. Det vill säga att de kan veta att när de arbetar med avkodning, när man arbetar med betydelseskapande arbete eller analysarbete eller textanvändning så finns det anledningar till detta och man kan fästa det man gör i den forskning som finns. Det vi har gjort i modellen är att vi har satt elevernas resurser i centrum och eleverna är ju också det vi har i fokus i undervisningen i skolan. Det är deras resurser som går in och interagerar med alla de här olika praktikerna, med text på olika sätt. Så vi har resurser både från forskningen, de olika fälten, men vi har också resurser från eleverna. De språk och de litteracitetserfarenheter de har och de sociala och kulturella erfarenheter de har. För allt det behövs i det här arbetet

Anna: Så om man ska hålla på med avkodningspraktiker. Vad är det man gör då?

Qarin: Till en början ska man förstå kopplingen mellan talspråk och skriftspråk och då är det väldigt viktigt för oss att använda oss av de talspråk som eleverna har med sig och försöka att utgå så mycket vi kan ifrån dem när vi ska arbeta.

Anna: Och vad gäller betydelsepraktiker? Hur kan vi använda elevernas resurser här?

Qarin: I textarbetet där vi ska försöka lista ut ett innehåll i en text och förstå varför texten är uppbyggd på ett visst sätt så kommer ju elevernas tidigare erfarenheter också av olika texter fram.

Anna: Så det handlar om deras kulturella förförståelse? Förmåga att göra inferenser eller att använda bilder för att skapa förståelse?

Qarin: Ja, precis. Det blir väldigt viktigt här att vidga och se vad det är för olika multimodala verktyg vi kan använda.

Anna: Och textanvändning då? Det handlar om att vara förtrogen med olika genrer, kan man säga så?

Qarin: Ja, det kan man säga. Det rör bland annat de texter man möter i skolan, att man blir införd i de strukturerna och hur de texterna fungerar men även texter som de här eleverna möter hela tiden utanför skolan som de är tvungna att relatera till.

Anna: Och slutligen då, den fjärde praktiken som handlade om att vara kritisk under läsningen. Hur använder vi elevernas resurser i den praktiken?

Qarin: Många av de här eleverna har åtminstone i skolsammanhang mött texter som de inte har fått vara kritiska till utan texterna har tagits för givna så att säga. Det här är ett rätt stort

arbete för oss att försöka öva eleverna i att ifrågasätta texter och rekonstruera texter. Det sammanhang som eleverna hamnar i här i Sverige är ju ett sammanhang där litterata skriv- och läsprocesser är så oerhört vanliga och finns hela tiden runt omkring dem och de är så motiverade och ofta väldigt intresserade av att få verktyg för att själva kunna ta makten, så att säga, eller själva kunna använda sig av de här olika texterna.

Anna: Och de orden tycker jag får avsluta det här samtalet som handlade om den modell för litteracitet som vi använder i den här modulen.